SZIKLAMÁSZÓUTAK NEVEI A KIS-GERECSÉBEN

1. Bevezetés. – Magyarországon több évtizedes hagyományai vannak a sziklamászásnak, ami abban is megmutatkozik, hogy közel ezer sziklamászóutunk van. Ezeknek a nevei sokszínűek, figyelemfelkeltőek, és számos érdekes információt tükröznek a mászók gondolatvilágáról, mászás közbeni élményeikről.

Egy korábbi tanulmányomban (KUNA 2006: 84–96) már foglalkoztam a sziklamászóutak neveinek általános jellemzőivel: kontextusukkal, a tulajdonnevek rendszerében való elhelyezésükkel, jelentéstani csoportjaikkal, a névadás indítékaival és a nevek nyelvi eszközeivel; ezért itt csak összefoglaló jelleggel térek ki ezekre.

Ebben a tanulmányban a magyar mászók körében kedvelt sziklamászóhely, Kis-Gerecse mászóútneveit vizsgálom meg. Dolgozatom elsődleges célja az, hogy kiderítse az elnevezések indítékát, motivációját.

A gyűjtés alapját a „Magyarország szikláin" és a BUBB FERENC által összeállított sziklamászó-kalauz (http://szikla.hu/hirkep/kallerprint.pdf) képezi. Az ezekben található információk alapján több mászóval készítettem interjút a nevek eredetéről. Ennek során sok érdekes történet, új, még nem regisztrált mászóútnév (régi projekt) került a felszínre. Ezeket a neveket mutatom be csoportosítva az elnevezések általános jellemzése után.

2. A sziklamászóutak neveinek általános jellemzői. – A sziklamászóutak a sziklafalakon kiépített, általában függőleges, ritkábban vízszintes irányba vezető (l. később: *Transz-Gerecse-Expressz*) utak. Neveik a mikrooronimák közé sorolhatók, mert a szikla egy részét identifikálják (BAUKÓ 2004: 119). A földrajzi nevek azon típusát képviselik, amelyeknek erős a közszói jelentésük: *Unka, Apróvitéz, Csigalépcső, Katedrális* stb. Tulajdonnevekké többek között az teszi őket, hogy a név és az út között fennáll a szükséges pragmatikai viszony; vagyis az út a szóban forgó nevet a megfelelő körülmények között, az első megmászójától kapta (KIEFER 1989: 287–8).

A sziklamászóutaknál nagyon fontos tényező az első megmászás elve, ami azt jelenti, hogy az utat annak áll jogában megnevezni, aki kitalálta az adott útvonalat, aztán pedig meg is mászta azt (ezekről a kérdésekről bővebben l. KUNA 2006: 84–96). Ritkán fordul elő ettől eltérő eset, de ha a mászó túl magasra tette a mércét, és nem tudja megmászni a kigondolt utat, akkor átengedheti az első megmászás jogát másoknak. A projektnek általában ilyenkor azonban már van neve, és ezt a tényleges megmászó az esetek többségében meg is őrzi.

A sziklamászóutak esetében a névválasztás teljesen szabad, a névadásnál a mászók kezét semmi sem köti meg; nincsenek irányadó elvek sem a szóhasználatban, sem a név szerkezetében. Annyi megkötés azonban mégis van, hogy egy szektoron, sziklaegységen belül ne forduljanak elő azonos nevek, mert ez zavarná a tájékozódást.

A sziklamászóutakat tehát megnevezéseik alapján azonosítjuk. Egyes mászóhelyeken a nevek olykor rajzokkal, piktogramokkal együtt fel vannak tüntetve az út kezdeténél. A megnevezések önmagukban azonban olykor nem elegendőek a pontos lokalizáláshoz; fontos és szükséges kiegészítőkként jelennek meg az ún. falrajzok, ame-

DOI: https://doi.org/10.29178/NevtErt.2006.13 NÉVTANI ÉRTESÍTŐ 28. 2006: 113–20.

lyek szemléltetik az út vonalvezetését, irányát és a jellemző sziklaalakzatokhoz, esetleg fákhoz, nagyobb növényekhez viszonyított elhelyezkedését.

A falrajzok egyfajta szövegkörnyezetként viselkednek, mert egyértelművé teszik az információt. A sziklamászóutak „szövegkörnyezetét" az teszi teljessé, ha fel vannak tüntetve az utak nehézségi fokozatai is. A Magyarországon elfogadott UIAA-skála (Union Internationale des Associations d'Alpinisme) 11-12 fokozatot különböztet meg. Ezeket római számokkal jelöljük, amelyeket „+" vagy „– " jelek is követhetnek, jelezvén, hogy az út az adott fokozatban a nehezebbek vagy a könnyebbek közé tartozik.

Miután áttekintettem röviden a sziklamászóutak neveinek általános jellemzőit, rátérek Kis-Gerecse mászóneveinek bemutatására, elemzésére.

3. A Kis-Gerecse mászóútjai

3.1. A Kis-Gerecséről. – A Kis-Gerecse a közelben található hegycsúcsról kapta a nevét; a vertikális sport kedvelői *Kis-Geri*-nek*, Geri*-nek és *Bányá*-nak is becézik a mászóiskolát. A mostani mászóhely sokáig kőfejtőként működött, a 70-es évek közepéig folyt a kitermelés, és a mászók 1978-ban láttak hozzá a falak letisztításához, a mozgó kövek eltávolításához és az utak kiépítéséhez (RÁCZ szerk. 1992: 18). Ma mintegy száz út és számtalan projekt várja az ideérkező mászókat. Az utak nagyobb része ki van nittelve (fúrt vagy ragasztott szögek), de a vertikális sport kedvelőinek lehetősége nyílik az ún. clean- vagy tisztamászásra is, ami azt jelenti, hogy ők teszik be a biztosításhoz szükséges eszközöket (ékeket, friendeket, kötélgyűrűket stb.). A sziklamászóutak jelentős része a 90-es években született, de folyamatosan keletkeznek új utak, mint például a *Retek* (2005).

A Kis-Gerecsében tíz szektor, kisebb különálló sziklaegység található. Ezek a következők: *Anonymus-fal, You could-fal, Unka-fal, 23 karátos udvar, Eső-fal, Trapéz-fal, Illúzió-fal, Challenge day-fal, Titkos-fal, Panoráma-fal.* A szektorok elnevezései is a mászóktól származnak. Gyakran motiváltak; utalhatnak egy szektoron belüli névre, a fal jellegzetességére, alakjára is: Az *Anonymus-fal* a szektorban található *Anonymus* útról kapta a nevét. Ez az első utak egyike, nem tudni, ki építette, ezért lett a neve *Anonymus.* A *You could-fal,* az *Unka-fal,* a *23 karátos udvar,* az *Illúzió-fal* szektorok szintén az ott található utakról kapták a nevüket. Az *Eső-fal* arra utal, hogy ebben a szektorban esőben is lehet mászni, a *Trapéz-fal* az alakja miatt kapta ezt a nevet, a *Panoráma-fal* pedig az a szektor, ami gyönyörű kilátást nyújt a mászónak. A *Titkos-fal* a régi kőfejtőnek egy eldugott részén található, ezért nincs annyira szem előtt, mint a többi szektor. A *Challenge day-fal* elnevezés valószínűleg összefüggésbe hozható a „kihívás napja" tömegsport-rendezvénnyel, ezen a falon ugyanis csak könnyű utak vezetnek, amelyeket bárki teljesíthet.

A továbbiakban bemutatom a Kis-Gerecse sziklamászóútjainak neveit és a névadás motivációját, indítékát. Interjúim során a száz névből kb. hetvennek sikerült kideríteném a pontos eredetét. A továbbiakban ezeket mutatom be csoportosítva.

3.2. A Kis-Gerecse mászóútneveinek csoportosítása. – A mászóutak nevei gyakran tükröznek a szikla fizikai jellegzetességére utaló információkat, érzelmeket, mászásra vonatkozó tapasztalatokat; zene- és filmélményeket az út születésének korából; humort, iróniát vagy akár egy-egy személyre, élőlényre vonatkozó emlékezést. Ezek alapján állítottam föl kategóriákat, és mutatom be az egyes elnevezések motivációját.

A kategóriák több esetben hasonlóak vagy egybeesnek a BAUKÓ JÁNOS által felállított csoportokkal (BAUKÓ 2004: 131), nagyságukat és arányukat tekintve viszont akadnak eltérések, továbbá nem is feleltethetők meg egymásnak teljes egészében. Hasonlóság mutatkozik abban, hogy a mászás során tapasztalt élmények, események és a szikla jellegzetességei gyakori motivációs tényezői a neveknek mind a Szulyói-sziklákon, mind a Kis-Gerecsében. A BAUKÓNÁL vizsgált korpuszban az elnevezés leggyakoribb motivációs tényezőjeként az út mászása során tapasztalt élmények (23,4%), események (16,1%) jelennek meg, a szikla alakjára és sajátosságaira utaló nevek azonban ritkábbak (13,5%). Az általam kutatott területen viszont a névadás motivációjának ez a két kategóriája (dolgozatomban az események és az élmények egy kategóriát alkotnak) közel azonos arányban jelenik meg. Az adatok részletes összehasonlítására ebben a tanulmányban nem vállalkozom, mert az összevetés akkor adna árnyalt képet, ha nagyobb mennyiségű névanyagot vizsgálnánk meg.

3.2.1. A szikla, a kőzet alakjára, színére, jellegzetességeire utaló nevek. – A nevek egy jelentős részénél tapasztalható, hogy utalnak a szikla formájára, a kőzet jellegzetességeire, színére, minőségére. Ez gyakran humorral, játékossággal vagy iróniával társul. A vicc, a szójáték más kategóriáknál is gyakori eleme a gerecsei neveknek, amint ezt a későbbiekben látni fogjuk.

A *Tet-riss* egy repedésben vezető út. A névadó a német 'repedés' jelentésű *Riss* szóval utal is erre. Az elnevezés nyelvi leleményen alapul, felidézi a *tetrisz* nevű játékot és a szikla alakját is. Ennél a névnél fontos az írott forma, hiszen így jelenik meg a szójáték. A *Rap-edés* a *Tet-riss*-hez hasonló szójáték: a nevet kiejtve egy egyszerű mászóköznevet hallunk (KUNA 2006: 84–96), leírva azonban egy szójátékot. A *Bevágás* és a *Rés* egyszerű mászóköznévből keletkezett nevek, amelyek egy jellegzetes sziklaformára utalnak. Az *Illúzió-repedés* szintén a szikla alakját idézi fel némi iróniával. A név azt tükrözi, hogy Magyarországon nincsenek hosszú repedések, így hát ez út csak egy „illúzió"-repedés.

A formák, alakzatok megjelenése a nevekben gyakran metaforikus vagy metonimikus. A *Katedrális* alaki hasonlóság miatt kapta a nevét, míg a *Küklopsz* és a *QQCS* találó fantázianevek. A *Küklopsz* nevű út egy repedésben vezet, ahol van egy lyuk, ez lehet akár a küklopsz egyetlen szeme; a *QQCS* (ejtsd: kukucs) nevű útnál szintén egy repedésbeli lyukacska az elnevezés motivációja, ugyanis át lehet rajta kukucskálni. A névadó nyelvi leleményességét fokozza, hogy a név leírva betűszónak tűnik, de kiejtve hangulatfestő szóvá válik.

A *Red Rock West* és a *Red Rock West Right* nevű utak a szikla vöröses árnyalatú színére utalnak. Kékes színű lefolyás mentén vezetnek a *Kékszakáll* és a *Kékszakáll-repedés* nevű utak. A *Fekete Péter* (vagy kedvelt becenevén: a *Petya*) egy kis humorral fűszerezve, szintén a kőzet színéről kapta a nevét. Az út egy fekete lefolyás mentén vezet fel a falon.

A neveket az út kezdeténél található „jelenségek" is motiválhatják. A *Hangyavár* nevű út például onnan kapta a nevét, hogy a szikla aljában egy hangyaboly található; a *Laura* pedig onnan, hogy a sziklára fel volt írva ez a név. A kőzet minősége is meghatározó a másásnál. Főleg az tükröződik vissza a nevekben, ha a szikla nem a legjobb minőségű. Erről tanúskodnak a következő nevek: *Saras, Retek* 'csupa kosz' értelemben és a *Danger zone*, ami az omlós kőzet veszélyeire hívja fel a figyelmet.

3.2.2. Mászáshoz kapcsolódó élmények és a mászás közben történt események a nevekben. – A mászás során tapasztalt élmények, a legnehezebb mozdulat, szakszóval a kunszt, vagy akár a mászás közben zajló események gyakran mély nyomokat hagynak a mászókban. Ezeket a hatásokat, élményeket sok esetben az utak nevei is tükrözik.

Az *Unka* egy jellegzetes békaszerű mozdulatról kapta a nevét. A *Sorvadás* nehéz út, amelyben nagy nyúlások vannak, és könnyen „elsorvad" benne az ember. Ezt próbálja visszaadni a név. A *Sarlatán* és a *Sarlatán direkt* szintén nehéz, „durva" utak, alattomos, kis fogásokkal. Az adatközlők szerint nagyon találó a név. A *Piranjas of Amazonas* egy kisfogásos út, ami olyan gyorsan „eszi" az ujjat és a bőrt, mint egy piranja. A *Szilfid* nagy valószínűséggel arról kapta a nevét, hogy a feljutásban fontos szerepet játszanak a „spiccelős", balettszerű, légies mozdulatok. A *Lélekharang* a nevét egy jellegzetes mozdulatról, egy sarokakasztásról kapta, amiből „harangozó" mozdulattal ki lehet billenni.

Az *Egyhetes út* esetében az idő volt a név motivációja, az utat ugyanis egy hét alatt sikerült megmászni. A *Transz-Gerecse-Expressz* esetében az irány és a humor a fő tényező a megnevezésben. Az elnevezés a Transz-Szibériai-Expressz nevére játszik rá. Amíg a vonat Szibérát szeli át, addig ez az út egy nagyszabású traverz (oldalirányú mászás) az Eső-falon.

Egyes nevek keletkezéséhez olyan történetek, sztorik fűződnek, amelyek a mászással kapcsolatosak. A *Deadline* (eredetileg *Halálvonal*) nevű úthoz is tartozik egy történet. Az út építője a születésnapján szerette volna „bezsákmányolni" a *Deadline*-t. A kis csapat születésnapi tortával együtt kivonult a Gerecsébe. Az ünnepelt próbálgatta az utat, de nem sikerült megmásznia. Az utolsó próbálkozásnál valamit elrontott, és nem biztonságosan kötötte be magát a kötélbe. Ádáz küzdelem kezdődött az életéért a földtől tíz méterre a születésnapi torta felett. A mászó végül lemászott a kötélen, és mind ő, mind a torta túlélte a veszélyes vállalkozást. Szó szerint újjászületett ezen a napon, de az út neve őrzi a történet fintorát, a születésnapi újjászületést és a halálközeli élményt. Az eredeti magyar név egyértelműen csak az adott eseményre utal, de a későbbi, ma is érvényes, 'határidő' jelentésű angol név kétértelműsége miatt fokozza a vicces-ironikus hatást. Talán arra is utal így, hogy az utat nem sikerült a megálmodott határidőre teljesíteni.

A nevekben nemcsak a mászáshoz kapcsolódó események tükröződhetnek vissza, hanem a mászás közben, de nem a mászáshoz kapcsolódó történések is, így például egy sms, egy utazás stb. A *Puszi* és a *Puszi-él* elnevezésének a motivációja egy sms, amit a mászó az akkori kedvesétől éppen mászás közben kapott. A *Long way to Bombay* név előzménye egy indiai utazás. A hazatérés után született az út, és a mászó emlékezetében még olyan erősen éltek az egzotikus kirándulás emlékei, hogy ezt az új út nevében is megörökítette. Az *Egy műkocakárpitos emlékiratai* nevű út egy mászótúrához kötődik. Egy nagyobb csapat utazott a Párizs melletti Fontainebleau-ba, ahol sokat viccelődtek egymással. Többek között azzal, hogy mi a foglalkozása annak az embernek, aki műkocákat von be disznóbőrrel. Erre a helyes válasz a műkocakárpitos. Az utazás és a sok móka emlékét őrzi a név.

3.2.3. Személyekhez kötődő nevek. – A sziklamászóutak neveiben olykor megjelennek személynevek, amelyekre az út építője emlékezni akar. Az is előfordul, hogy egy-egy név bizonyos személyekre vagy a tulajdonságaira utal viccesen, ironikusan.

A *Krisztián útja* arról a mászóról kapta a nevét, aki kiépítette. A *Lidérc* egy lánynak állít emléket, aki meghalt a Dolomitokban (ez volt a lány beceneve). A *Cara* szintén „emlékút", annyi különbséggel, hogy egy kutyusra emlékezett a mászó, amikor az útjá-

nak ezt a nevet adta. A *Mohamed (menne a hegyhez)* út a mászó *Mohamed* nevű volt félvér kedvesének emlékét őrzi. Az adatközlő szerint a mondás: „Ha a hegy nem megy Mohamedhez, Mohamed megy a hegyhez", az ő kapcsolatukat is jellemezte. A *Loreley* a germán rege egy női alakjáról kapta a nevét. Az első megmászó a következőket mesélte az út motivációjáról: Jungnak az „Ember és szimbólum" című könyvében szerepel egy metszet, ahol a Loreley leginkább egy őrült nőre hasonlít, a haja szerteszéjjel áll, és tekintetével mindenkit megbabonáz. Az út neve azért lett *Loreley*, mert az elnevezőnek a legjobb barátnője egy táncos nyári éjszakán ezt ordította a fülébe: „Ez az, rázd a hajad, táncolj, Loreley!". Ezáltal a név egy darabig a mászón is maradt. Az út elnevezése így a megmászóra és erre az éjszakai „kalandra" vonatkozik.

A *Portland, Dorset* nevű út sokkal közvetettebb módon utal egy személyre, mint az előző példák. Az utat kiépítője, *Demian Cook* szülőhelyéről nevezte el. A mászóközösségben ismert személyekre utalnak *A savazás mestere,* a *Master of Snotting,* a *Tardosi fiúk,* a *Legyintgető titánok,* a *Titánok* és a *Titánok-repedés* nevek. *A savazás mestere* a névadó mászóra utal, aki előszeretettel piszkálta a mászótársait. A *savazás* ezt a piszkálódást fejezi ki; a névadó kellő öniróniával magáról nevezte el az utat. A *Tardosi fiúk* egy mászócsoportot jelöl, akik Tardoson (a Gerecsétől nem messze lévő, kis peremekben gazdag mászóhelyen) edzenek. Mivel a *Tardosi fiúk*-ban is dominálnak a kis peremek, az első megmászó úgy gondolta, hogy a tardosi fiúknak „címezi", ajánlja az utat. A *Legyintgető titánok,* a *Titánok* és a *Titánok-repedés* egy idősebb, bölcs és általában mindenkinél mindent jobban tudó mászóra vonatkozik, akire az ifjú mászók, az ifjú titánok csak legyintgetnek. A *Master of Snotting*, a 'taknyolás mestere' a gerecsei „taknyolókra", mászókra vonatkozik ironikus-humoros módon.

3.2.4. Filmek, rajzfilmek; együttesek, zeneszámok; könyvek, olvasmányélmények a sziklamászóutak neveiben. – A sziklamászóutak nevei néha arról is árulkodnak, hogy egy-egy út születésének az időpontjában milyen zenét szerettek az emberek, milyen filmeket néztek, milyen könyveket olvastak. A következő csoportokban ezeket az elnevezéseket vizsgálom meg.

Különböző filmek és rajzfilmek címei, motívumai köszönnek vissza az alábbi nevekben. A *Heffalump* nevű út a „Micimackó és a Zelefánt" című rajzfilmből származik: Malacka és Micimackó egy úgynevezett *Heffalump*-ra (magyar fordításban: *Zelefánt*-ra, valójában persze egy elefántra) vadászott. A névadónak nagyon megtetszett a kifejezés és a történet. Szintén ez a mese ihlette a *Füles* nevű utat. A „Batman" című film motiválta a *Badman* és a *Mösziő Betmen, kezdeményezzen!* nevű utakat, míg a *Mátrix* a Mátrix-őrület időszakából származik. Az *Angyalszív* nevű út is filmcímre utal. A *Zed* és *Zed direkt* utak a „Ponyvaregény" című fim egyik nem túl kedves alakjáról kapták a nevüket. Az utak nehezek az adatközlők bevallása szerint, ez lehet a megnevezés rejtettebb motivációja. Különleges név a *Lakmározának (vala…)*, ami valójában egy teljes monológ lenne a „Gyalog galopp" című filmből, de soha, senki nem írja vagy mondja ki a teljes nevet, mert nagyon hosszú lenne. Itt is láthatjuk, hogy a névadás nyelvi eszközei teljesen szabadok.

A sziklamászók által kedvelt számok, együttesek vagy a gyakran játszott dalok is feltűnnek olykor a nevekben. Így például a *Teenager l'amour* út a „csapból is ez folyt" alapon kapta a nevét. A *Fenevad* az Iron Maiden száma, és tetszett a mászónak a kifejezés. A *Big Silence* Lenni Anderson énekesnő daláról kapta a nevét. A *Zsákmányállat* és a *Sika, kasza, léc* nevű utak ihletője a Kis Pál és a Borz dalai voltak.

Vannak olyan „kultuszkönyvek”, amelyeknek a motívumai beférkőztek a sziklamászóutak neveibe. Ilyenek például a *Mória bányái* és a *Nazgul* nevű utak, amelyek az „elsőhullámos” Gyűrűk ura-őrületet tükrözik vissza (még a filmek előttit). Az *Elnézést (az okozott kellemetlenségekért)* forrása a „Galaxis útikalauz stopposoknak”, amelyben Istennek ez az utolsó üzenete a lángoló földön élőkhöz. Ezen kívül üzenet a magyar mászók egy csapatának is, akik nagyon nehezen tudtak megbirkózni ezzel az úttal. Ezért is kér elnézést az út építője.

3.2.5. Értékelés a sziklamászóutak neveiben. – A nevek néhány esetben információt hordoznak arról, hogy milyen nehézségű az út. Ez megjelenhet konkrétan, mint például a *Bal ötös* út nevében, ami öt plusz nehézségi fokozatú. A *23 karátos,* becenevén *Karát* ezzel szemben nem az út nehézségét, hanem a szépségét értékeli. Az út építője nagyon szépnek tartotta az utat, és először *24 karátos*-nak keresztelte, de aztán meggondolta magát, és „elvett egy karátot” az úttól. Az *Apróvitéz* egy lekicsinylő szójátékból fakad: „Ugyanmá’ te apróvitéz!”.

3.2.6. Ismeretlen eredetű nevek. – Néhány kis-gerecsei névnek nem sikerült kiderítenem az eredetét; ezek a következők: *Holdnővér, Napfivér, Balu, Csali-él, Senecio, Szieszta, Fekete szél, Csigalépcső, Metamorfózis, Ekeke, Szolid parádé, Kyber-repedés, Kyberiáda, Diós búrkifli reggelire, Dáridó, Green Peace, Banán és sör, EFA, Elsőszerelmesek*. Az eredetükről nem sikerült pontos adatokat gyűjtenem, de adatközlőim tudtak néhány információval szolgálni a nevek egy részéről. Már első ránézésre is látszik, hogy a *Holdnővér* és a *Napfivér* kapcsolatban állnak egymással. A *Metamorfózisról* pedig azt mondták, hogy ha valakinek sikerül megmásznia, akkor tényleges átalakuláson megy keresztül. Lehet, hogy ezt érezte az út építője is, és ezért választotta ezt a nevet.

3.2.7. A humor, a szójáték a nevekben. – Az utolsó csoport a humor, a szójáték kategóriája. Azért hagytam utoljára ezt a nagy kategóriát, mert a humor gyakran társul valamelyik fent tárgyalt motivációs csoport egyikéhez, de önmagában véve is lehet egy sziklamászóút nevének a motivációja. Már az előző csoportban is láthattuk, hogy a vicc, a játékosság jellemző motivációs tényezője a sziklamászóutak neveinek (l. *Rap-edés, Tet-riss, QQCS, Fekete Péter, Küklopsz* stb.). Ezen nevek motivációjaként az adatközlők csak ennyit mondtak: „szójáték”, vicc.

A nevek gyakran kétértelműségük által érik el a kívánt hatást. Erre példa a *You could be mine* nevű út, ami első ránézésre csak azt jelenti, hogy ’lehetnél az enyém’. Ha viszont kiejtjük, akkor a *mine* bányát is jelenthet. Ezzel rájátszik a régi kőfejtőre, amit a mászók szoktak *bányá*-nak is hívni. Erre utal a *Bányarém* név is, amivel a névadó azt akarta kifejezni, hogy ez az út nagyon nehéz, még a „keményfiúk” is megijedhetnek tőle. Az *Angyalszív* kettős jelentésére játszik rá az *Ördögfúj* név is. Az *Angyalszív* önmagában összetett szó, és egy filmre utal, viszont mihelyt megjelenik mellette az *Ördögfúj* név, máris rádöbbenünk lehetséges kettős jelentésére; szószerkezet helyett az *Ördögfúj* is összetett szóként jelenik meg. A kiejtés kettőségére játszik rá a *Massive attack (holnap májatok)* nevű út is. A zárójel nélküli rész egy együttes neve, de a teljes név jelentése így ’ma szívetek, holnap májatok’. A *Badman* nevű út az akkor kedvelt filmre, a „Batman”-re utal, de a ’rossz’ jelentésű előtaggal megváltozatja a név jelentését. A *Mösziő Betmen, kezdeményezzen!* az adatközlőm szavaival élve a poén kedvéért kapta a nevét, és persze azért, mert sokáig ott élt egy denevér. A névadó talán őt szólítja meg, és persze rájátszik a filmre is.

Tudományos és ezáltal az adott kontextusban vicces hatást kelt a *Pszeudo-szakáll* név, ami egy egyszerű állszakállra utal. Ezzel a gondolattal játszik tovább a névadó, amikor a közelben lévő utaknak a *Pszeudo,* a *Kékszakáll* és a *Kékszakáll-repedés* nevet adja. Itt is láthatjuk, hogy a sziklamászóutak elnevezésében a szomszédos utak is motivációs tényezőként jelenhetnek meg. A *Karate* út neve is nagyon találó, ugyanis a *Cara* nevű út változata, így a névadó arra gondolt, hogy némi humorral fűszerezve kifejezi a két út összetartozását a névben is. Az *Abokalipszis* nevű út az egyik mászó bokatörés utáni apokaliptikus visszatérésére utal. A névadó nagyon nehezen mászta meg az utat, de az adott év végére mégis sikerült. Végezetül a 'kultúrsznob' jelentésű *High Brow* utat említeném, ami azért kapta ezt az elnevezést, mert az út építőjének tetszett a kifejezés. Ez az út nem tartozik szorosan ebbe a csoportba, de mégis van valami humoros-ironikus a névválasztásban.

4. Rendszerhatás a sziklamászóutak neveiben. – A már meglévő sziklamászóutak nevei gyakran hatnak az újonnan keletkezőkre. A hatás lehet nyelvi, tematikus és hangulati is. A Kis-Gerecsében vannak olyan utak, amelyek egymást keresztezik, és ez a kereszteződés a nevükben is nyomot hagy. Ilyen például a *Sarlixline*: az eleje a *Sarlatán* nehéz része, aztán átmegy a *Mátrix* és a *Deadline* nevű utakba. Hasonló kontaminációval keletkezett a *Feketetán* is, ami a *Fekete Péter*-ből indul és a *Sarlatán* könnyebb részében folytatódik.

A már fent említett *Lélekharang* is hatott a mellettük lévő utak elnevezéseire, *A harangok*-ra és a *Harangozó Teréz extázisá*-ra, vagy röviden a *Teri*-re. Mindkét név harangokhoz kapcsolódik, de a pontos motiváció ismeretlen. Újabb példája ez azonban annak, hogy a már meglévő nevek hatnak az újonnan keletkezőkre.

Ezt a jelenséget az egyik adatközlőm más példával is alátámasztotta. A *Lélekharang*-ról beszélgettünk, amikor eszébe jutott, hogy Kőkapun van egy *Lélekbúvár,* Strázsa-hegyen pedig egy *Búvárharang* nevű út, és ő szeretne egy új utat, aminek *Búvárlélek* lenne a neve. Ez a levezetés is bizonyítja, hogy a meglévő utak is lehetnek motivációs tényezők az új utak elnevezéseiben. A rendszerhatás alaposabb vizsgálata érdekes kutatási téma lehet a jövőre nézve.

5. Összegzés. – Tanulmányom célja az volt, hogy bemutasson egy nyelvészetileg, névtanilag kevésbé feltárt területet, a sziklamászóutak neveinek világát. Elsősorban azt vizsgáltam, hogy mi a motivációja a névadásnak. A kutatások eredménye azt mutatja, hogy a névadás leggyakoribb indítékai a szikla formájára, jellegzetességeire vonatkozó információk; a mászás közben tapasztalt élmények, valamint a humor és a szójáték. Ezen kívül a nevekben megjelennek zeneszámok, együttesek; kedvelt filmek, filmszereplők; mesefigurák, olvasmányélmények; személyekre való hivatkozások és az útra vonatkozó értékelések is.

További kutatásaim célja, hogy kibővítsem a névtani vizsgálatokat minél több magyar sziklamászóhelyre, és felderítsem minél több út nevének az eredetét, névadásának a motivációját. Ez az anyag reprezentatív alapja lehet további kontrasztív kutatásoknak is, amelyek feltárják a sziklamászók névadási szokásainak általános tulajdonságait.

Források

BABCSÁN GÁBOR – KANGYAL ANDRÁS – RAVADITS KORNÉL 1997. *Magyarország szikláin.* Budapest.
RÁCZ ZSOLT 1992. Hosszú, forró nyár a Gerecsében. In: *Hegymászó.* Szerk. UŐ. Eger. 8–20.
http://szikla.hu/hirkep/kallerprint.pdf

Hivatkozott irodalom

BAUKÓ JÁNOS 2004. Hegymászó útnevek a Szulyói-sziklákon. *Névtani Értesítő* 26: 119–35.
KIEFER FERENC 1989. Mit jelent a tulajdonnév? In: *Névtudomány és művelődéstörténet.* Szerk. BALOGH LAJOS – ÖRDÖG FERENC. MNyTK 183. Budapest. 286–90.
KUNA ÁGNES 2006. „Magyarország szikláin". A magyar sziklamászóutak nevei. *Magyar Nyelvőr* 84–96.

KUNA ÁGNES

ÁGNES KUNA, **Names for routes of rock-climbing in Kis-Gerecse**

This study presents a neglected field of onomastics by exploring the world of names for routes of rock-climbing. After some remarks on the general characteristics of these names the author focuses on the names in Kis-Gerecse, a popular scene of rock-climbing in Hungary. The major concern of the investigation is to identify the motivation of the names. Names most often have been motivated by the shape, the colour or some other characteristics of the cliffs; but experiences, events observed during climbing are also frequently expressed in the names, often in a humorous way, in the form of a pun. Some names owe their motivation to films, movie stars, fairy creatures, rock bands, pieces of music, books, people, and to the beauty or difficulty of the route. Finally, the author discusses how new names are influenced by existing ones.